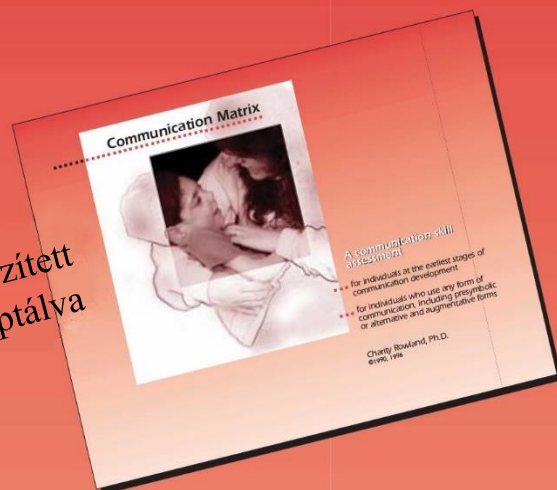

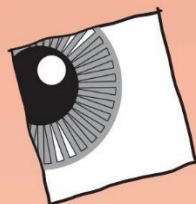
Az eredeti, szakértők számára készített
Kommunikációs Mátrixból adaptálva

Kommunikációs

Mátrix

Charity Rowland, Ph.D.
©2004

A szerzőről

Charity Rowland, Ph.D. az Oregon Health & Science University Oregon Institute on Disability & Development professzora Portlandben, Oregonban. Kiterjedt kutatási és demonstrációs projekteket vezetett súlyosan halmozottan sérült személyek kommunikációs képességének fejlesztésével kapcsolatban.

© 2004 by Charity Rowland
All rights reserved.

Fordította és adaptálta magyar nyelvre:

Ivaskó Livia PhD és Kisföldi Zsófia

Fejlődéses és Neuropragmatikai Kutatócsoport
Szegedi Tudományegyetem
Szeged

Mi a kommunikációs Mátrix?

A **Kommunikációs Mátrixot** úgy tervezték, hogy megmutassa, gyermeke pontosan hogyan kommunikál jelenleg. Emellett ötletet ad logikus kommunikációs célok meghatározásához a gyermek számára. Dr. Charity Rowland, az Oregon Health & Science University professzora adta ki először 1990-ben, majd átdolgozva 1996-ban. Az eredeti változatot elsősorban nyelv- és beszédterapeutáknak és pedagógusoknak dolgozták ki: jelenleg is elérhető a **www.designtolearn.com** oldalon. Ez a szülői változat sokkal felhasználóbarátabbra lett tervezve.

A Mátrix eredményei az egyoldalas **profilban** összegződnek. A profil egy táblázat, ami megmutatja, gyermeke milyen kommunikációs viselkedéseket használ, és milyen közlésekkel fejezi ki magát. Ez a profil teljes egészében megegyezik azzal a profillal, ami a szakértők számára tervezett Mátrix segítségével készíthető. Ez azt jelenti, hogy a szülők és a szakemberek is használhatják ugyanazt a táblázatot, hogy megmutassák egymásnak, hogyan kommunikál a gyermek otthon és az iskolában. Alább egy kitöltött mintaprofil található, amin látni lehet, hogy az eredmények hogyan fognak kinézni.

Név: **Tomi** Kisnév: **Anya**

Dátum: **2015. január 2**

Szimbólumtípus
Határozza meg, milyen típusú szimbólum használt az V., VI. és VII. szinten (pl. képi szimbólumok, tárgyi szimbólumok, manuális jelek, beszéd)
Tárgyi szimbólumok

Kulcs:
 = Kialakuló
 = Elsajátított

I. Preintencionális viselkedés Tömörgek, Kora hangok, Arcjelzések	A1		A2		A3		A4		A5		A6		A7		A8		A9		A10	
	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12	B13	B14	B15	B16	B17	B18	B19	B20
II. Intencionális viselkedés Tömörgek, Kora hangok, Arcjelzések, Tálcán	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	C14	C15	C16	C17	C18	C19	C20
III. Nem konvencionális kommunikáció Tömörgek, Kora hangok, Arcjelzések, Tálcán, Egyszerű gesztusok	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	D11	D12	D13	D14	D15	D16	D17	D18	D19	D20
IV. Konvencionális kommunikáció Tömörgek, Speciális hangjelzések, Oda-vissza nézés	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	E13	E14	E15	E16	E17	E18	E19	E20
V. Képzett szimbólumok Képi szimbólumok, Manófigura, Hangejtés	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12	F13	F14	F15	F16	F17	F18	F19	F20
VI. Abstrakt szimbólumok Képzett szó, Mémória jel, Braille-kézirat, leggyakoribb szó	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	G11	G12	G13	G14	G15	G16	G17	G18	G19	G20
VII. Nyelv Két vagy több szóban kommunikáció	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	H8	H9	H10	H11	H12	H13	H14	H15	H16	H17	H18	H19	H20

A Kommunikációs Mátrix profija szülőknek
Charity Rowland, Ph.D.
©2004

design to LEARN
Oregon Institute on Disability & Development
1-888-909-4030
www.designtolearn.com

Célcsoport

A Kommunikációs Mátrix megfelelő bármilyen korú személy számára, aki a kommunikáció legkorábbi szakaszában van. A Mátrix egy tipikus gyermeknél a különféle kommunikációs képességeket 0 és 24 hónapos kor között fedi le. Szintén megfelelő bármilyen fogyatékoságú személynek, beleértve a súlyosan halmozottan sérülteket. NEM alkalmas olyan személyeknél, akik a nyelv valamilyen formáját értelmes és folyékony kommunikációra használják.

A Mátrix magában foglalja a kommunikáció bármely típusát, beleértve:

- a kommunikáció **augmentatív és alternatív (AAK)** formáit, pl.: képrendszerek, elektronikus eszközök, hangadó gépek, Braille, jelnyelv és tárgyi szimbólumok;
- a **preszimbolikus** kommunikációt, pl.: gesztusok, testmozgások, hangok, szemmozgás, arckifejezések.

A Kommunikációs Mátrix felépítése

A Mátrix szerveződése 9 tipikusan fejlődő csecsemő mintáján alapul, akik három alkalommal lettek felmérve 6 és 20 hónapos koruk között. A Mátrix a kommunikáció két fő vonatkozását vizsgálja: az okokat, amikért kommunikálnak az emberek, valamint a viselkedéseket, amiket kommunikációra használnak.

Négy fő ok a kommunikációra

A Mátrix a kommunikáció négy alapvető oka köré szerveződik, amik a profil oszlopainak alján láthatunk: VISSZAUTASÍTANI dolgokat, amiket nem akar; MEGSZEREZNI dolgokat, amiket akar; részt venni SZOCIÁLIS interakciókban; INFORMÁCIÓt adni vagy kérni. A négy fő okon belül még specifikusabb közlések találhatóak, amiket az emberek kommunikálnak: ezek megfelelnek azoknak a kérdéseknek, amikre válaszolnia kell a Mátrix készítése során. Ezek a specifikus közlések a következők:

1. VISSZAUTASÍTÁS

Diszkomfortot fejez ki
Tiltakozik
Visszautasít vagy elutasít

2. MEGSZERZÉS

Komfortot fejez ki
Tevékenységet folytat
Valamiből többet megszerez
Tevékenység folytatását kéri
Új tevékenységet kér
Valamiből többet kér
Választ
Új dolgot kér
Hiányzó dolgot kér

3. SZOCIÁLIS

Más emberek iránt érdeklődését fejezi ki
Felkelti a figyelmet
Figyelmet kér
Vonzalmat mutat
Üdvözöl
Kínál, megoszt
Irányítja más figyelmét
Udvarias szociális formákat használ

4. INFORMÁCIÓ

Válaszol eldöntendő kérdésre
Kérdez
Megnevez dolgokat, embereket
Megjegyzést tesz

A kommunikáció hét szintje

A Mátrix a kommunikatív viselkedés hét szintjét különbözteti meg, amik a profil soraiban láthatóak. Ezek a szintek a következők:

I. PREINTENCIONÁLIS VISELKEDESEK

A gyermek viselkedése nincs a saját ellenőrzése alatt – de általános állapotokat tükröz. A szülők értelmezik a gyermek állapotát az általános viselkedései, például testmozgások, arckifejezések vagy hangok alapján.

II. INTENCIONÁLIS VISELKEDESEK

A gyermek viselkedése intencionális (azaz a saját irányítása, ellenőrzése alatt áll), de még nem érti azt, hogy „Ha én ezt teszem, akkor anya vagy apa azt teszi.” – más szavakkal még nem kommunikálnak szándékosan. A szülők továbbra is olyan viselkedései alapján értelmezik szükségleteit és kívánságait, mint a testmozgások, arckifejezések, hangadások vagy szemmozgás.

AZ INTENCIONÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ITT KEZDŐDIK, A III. SZINTEN

III. NEM KONVENCIONÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

A gyermek szándékosan használ preszimbolikus viselkedéseket, hogy kifejezze szükségleteit és kívánságait másoknak. A kommunikációra használt viselkedések preszimbolikusak, mert nem foglalnak magukba semmilyen szimbólumot. Azért „nem konvencionálisak”, mert használatuk szociálisan nem elfogadott idősebb korban. Ide tartoznak a testmozgások, hangadások, arckifejezések és egyszerű gesztusok (pl.: valaki rángatása).

IV. KONVENCIONÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

A gyermek szándékosan használ preszimbolikus viselkedéseket, hogy kifejezze szükségleteit és kívánságait másoknak. A kommunikációra használt viselkedések preszimbolikusak, mert nem foglalnak magukba semmilyen szimbólumot. „Konvencionális” gesztusok közé tartozik például a mutogatás vagy a bólintás („igen” jelentéssel). A gesztusok jelentését meghatározza az a kultúra, amiben használják őket. A

konvencionális gesztusok használatát felnőttként is folytatjuk, hogy kiegészítsük a nyelvet. Fontos figyelembe venni, hogy a gesztusok közül sok (főként a mutatást) jó vizuális képességeket igényel, így nem megfelelőek olyan gyermekeknek, akiknek súlyos látászavara van.

A SZIMBOLIKUS KOMMUNIKÁCIÓ ITT KEZDŐDIK, AZ V. SZINTEN

V. KONKRÉT SZIMBÓLUMOK

A gyermek ún. „konkrét” szimbólumokat használ, amik fizikailag hasonlítanak arra, amit megjelenítenek, olyan módon, hogy az a gyermeknek egyértelmű – úgy néznek ki, olyan a tapintásuk, a hangjuk vagy a mozgásuk, mint amit megjelenítenek. Konkrét szimbólumok lehetnek képi szimbólumok, szimbólumként használt tárgyak (például egy cipőfűző, ami a „cipő”-t jeleníti meg), bizonyos „ikonikus” gesztusok (például egy szék megveregetése, ezzel azt mondva „ülj le”) vagy hangok (zümögés, ami egy méhre utal). Gyermekek súlyos fizikai fogyatékossgal is hozzáférhetnek a képi vagy tárgyi szimbólumokhoz mechanikus eszköz használatával, mutatással, érintéssel, szemmozgással stb. Fontos, hogy azoknak a gyermekeknek, akik már képesek az absztrakt szimbólumok használatára (VI. szint), nem szükséges konkrét szimbólumokat használni: a legtöbb gyermek átugorja ezt a szakaszt. Azoknak a gyermekeknek, akik még nem tanultak absztrakt szimbólumokat használni, a konkrét szimbólumok (V. szint) hidat képeznek az absztrakt szimbólumok használatához (VI. szint).

VI. ABSZTRAKT SZIMBÓLUMOK

A gyermek olyan absztrakt szimbólumokat használ, mint beszéd, manuális jelek, Braille-írással lejegyzett vagy írott szavak. Ezek a szimbólumok NEM hasonlítanak fizikailag arra, amit megjelenítenek. Ezen a szinten a gyermek egyszerre egy szimbólumot használ.

VII. NYELV

Ezen a szinten a gyermek szimbólumokat (bármilyen szimbólumot) kombinál, két- vagy háromszimbólumos kombinációban („még inni”, „ez túl hideg”), a nyelvtani szabályoknak megfelelően. A gyermek megérti, hogy egy kifejezés jelentése változhat, ha a szimbólumok sorrendje megváltozik.

Első lépések

A négy állítás közül jelölje be azt az EGYET, ami a legjobban leírja gyermeke kommunikációs képességeit!

A. Úgy tűnik, gyermekem még nem irányítja saját testét. Csak onnan tudom, hogy szeretne valamit, hogy hangoskodik vagy sír, ha boldogtalan vagy kellemetlenül érzi magát, és mosolyog vagy megnyugszik, ha boldog vagy kellemesen érzi magát. **Ha bejelölte az állítást, lapozzon az A részhez (6. oldal).**

B. Gyermekem irányítja saját viselkedését, de nem használja arra, hogy kommunikálni próbáljon velem. Nem jön oda hozzám, hogy tudassa, mit szeretne, de könnyű kitalálnom, hiszen megpróbálja megcsinálni a dolgokat magának. Ő tudja, mit szeretne, és a viselkedése megmutatja nekem, hogy mi az. Ha valami elfogy, amit eszik, megpróbál egyedül szerezni belőle többet ahelyett, hogy rávenne ENGEM, adjak neki. **Ha bejelölte az állítást, lapozzon a B részhez (9. oldal).**

C. Gyermekem egyértelműen próbálja kommunikálni szükségleteit. Tudja, hogyan vegyen rá, hogy megtegyek neki valamit. Többféle gesztust és hangot (például mutat; rázza a fejét; megrángatja a karom, majd a kívánt dologra és rám néz felváltva) használ a kommunikációhoz. Például, ha tejet szeretne, odaadja nekem a csészéjét vagy a hűtőre mutat. Semmilyen nyelvet nem használ a kommunikációhoz. **Ha bejelölte az állítást, lapozzon a C részhez (12. oldal).**

VAGY

Gyermekem nyelv vagy szimbolikus kommunikáció valamilyen formájával (például beszéd, írott szavak, Braille, képi szimbólumok, háromdimenziós szimbólumok vagy jelnyelv) hozza tudomásomra, hogy mit szeretne. Egyértelmű, hogy amikor szimbólumokat használ, érti azok jelentését. **Ha bejelölte az állítást, lapozzon a C részhez (12. oldal).**

Instrukciók az A részhez

Értékelés

Minden kérdés egy bizonyos közlésre vonatkozik, amit gyermeke többféle módon fejezhet ki. Olvasson el minden kérdést, és döntse el, gyermeke képes-e kifejezni az ott leírt közlést. Utána ellenőrizze, hogy a kérdés alatti listából milyen viselkedéseket használ gyermeke, hogy kifejezze a közlést. Azt is el kell döntenie, gyermeke elsajátította-e a használatát a kiválasztott viselkedésnek, vagy az még csak kialakulóban van. A viselkedés melletti négyzetbe perjelet [/] tegyen, ha úgy gondolja, az kialakulóban van. A viselkedés melletti négyzetbe keresztet [X] tegyen, ha úgy gondolja, az elsajátított. Használja a következő meghatározást, hogy eldöntse, egy viselkedés elsajátított vagy kialakulóban van:

[/] Kialakuló

- következtelenül csinálja
- csak akkor csinálja, hogy buzdítják vagy ösztönzik rá
- csak egy-két helyzetben vagy egy személlyel csinálja

[X] Elsajátított

- a legtöbb alkalommal csinálja, amikor lehetőség van rá, egyedül
- sokféle helyzetben csinálja, különböző emberekkel

A rész

Ezen a szinten gyermeke viselkedése még nincs saját irányítása alatt, úgy tűnik, legtöbbször különböző érzetekre reagál. A reakciói mutatják, hogyan érez.

A.1. Diszkomfortot fejez ki

Meg tudja mondani, gyermeke mikor érzi magát kellemetlenül (fáj valamije, átázott, éhes, riadt)?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amiből azt gondolja, kellemetlenül érzi magát?

 Testmozgások	 Korai hangok	 Arckifejezések
☐ testtartáson való változtatás (megmerevedik a teste, forog, elfordul)	☐ sír, morog, sikolt	☐ grimaszol
☐ végtagmozgások (rúg, üt)		
☐ fejmozgások (elfordítja a fejét)		

A.2. Komfortot fejez ki

Meg tudja mondani, gyermeke mikor elégedett, nyugodt vagy kellemesen izgatott?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amiből azt gondolja, kellemesen érzi magát?

 Testmozgások	 Korai hangok	 Arckifejezések
☐ testtartáson való változtatás (megmerevedik a teste, ellazul)	☐ visít, gügyög	☐ mosolyog
☐ végtagmozgások (rúg, üt)		
☐ fejmozgások (biccent)		

A.3. Más emberek iránt érdeklődését fejezi ki

Meg tudja mondani, gyermeke érdeklődik-e más emberek iránt?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amiből azt gondolja, érdeklődik ön vagy más ember iránt?

 Testmozgások	 Korai hangok	 Arckifejezések
☐ testtartáson való változtatás (megmerevedik a teste, ellazul)	☐ hangoskodik, gügyög	☐ mosolyog
☐ végtagmozgások (rúg, üt)		

Gyermekének van néhány olyan viselkedése, ami úgy tűnik, hogy irányítása alatt áll? Ha igen, lapozzon a B részhez (9. oldal), és nézze meg, tud-e igennel válaszolni bármelyik ott szereplő kérdésre. Ha nem, lapozzon a 30. oldalra.

Instrukciók a B részhez

Értékelés

Minden kérdés egy bizonyos közlésre vonatkozik, amit gyermeke többféle módon fejezhet ki. Olvasson el minden kérdést, és döntse el, gyermeke képes-e kifejezni az ott leírt közlést. Utána ellenőrizze, hogy a kérdés alatti listából milyen viselkedéseket használ gyermeke, hogy kifejezze a közlést. Azt is el kell döntenie, gyermeke elsajátította-e a használatát a kiválasztott viselkedésnek, vagy az még csak kialakulóban van. A viselkedés melletti négyzetbe perjelet [/] tegyen, ha úgy gondolja, az kialakulóban van. A viselkedés melletti négyzetbe keresztet [X] tegyen, ha úgy gondolja, az elsajátított. Használja a következő meghatározást, hogy eldöntse, egy viselkedés elsajátított vagy kialakulóban van:

[/] Kialakuló

- következetlenül csinálja
- csak akkor csinálja, hogy buzdítják vagy ösztönzik rá
- csak egy-két helyzetben vagy egy személlyel csinálja

[X] Elsajátított

- a legtöbb alkalommal csinálja, amikor lehetőség van rá, egyedül
- sokféle helyzetben csinálja, különböző emberekkel

B rész

Ezen a szinten gyermeke képes célvezérelten (szándékosan) cselekedni, de még nem jött rá, hogy a viselkedésének használatával kommunikálni tud dolgokat önnek. Például sírhat vagy átfordulhat, hogy elérje az üvegét, ha szomjas. De úgy tűnik, ezt nem azért teszi, hogy rávegye ÖNT, vigye oda neki az üvegét.

B.1. Tiltakozik

Meg tudja mondani, gyermeke mikor nem akar egy konkrét dolgot, például egy bizonyos ételt, egy játékszert vagy egy játékot, amit éppen játszanak (pl.: csiklandozás)?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amiből azt gondolja, nem akar valamit?

 Testmozgások	 Korai hangok
☐ Fejmozgások (elfordul, visszahúzza a fejét)	☐ Lábmozgások (dobbant, rúg)
☐ Karmozgások (üt, tol, eldob)	☐ Személytől vagy tárgytól való elfordulás
	 Arckifejezések
	☐ nyafog, hangoskodik, sikolt
	☐ ráncolja a homlokát, grimaszol

B.2. Tevékenységet folytat

Meg tudja néha mondani, gyermeke mikor szeretne folytatni egy tevékenységet vagy cselekvést, amit éppen befejeztek (pl.: ugrálás, mutogatós mondókák, játék zenélő játékszerrel)?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amiből azt gondolja, szeretné folytatni a tevékenységet?

 Testmozgások	 Korai hangok	 Arckifejezések
☐ Fejmozgások (előre dől fejével, bólogat)	☐ gügyög, visít, hangoskodik	☐ mosolyog
☐ Karmozgások (üt)	 Tekintet	
☐ Lábmozgások (rúg)	☐ ránéz valakire	

B.3. Valamiből többet megszerez

Meg tudja néha mondani, gyermeke mikor akar többet valamiből (pl.: ételből vagy játékból)?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amiből azt gondolja, szeretne valamiből többet?

 Testmozgások	 Korai hangok	 Arckifejezések
☐ Kívánt tárgy megközelítése	☐ gügyög, visít, hangoskodik	☐ mosolyog
☐ Fejmozgások (előre dől fejével, bólogat)	 Tekintet	
☐ Karmozgások (üt)	☐ a kívánt tárgyra néz	
☐ Lábmozgások (rúg)		
☐ Kívánt tárgy tartása		

B.4. Felkelti a figyelmet

Tesz gyermeke olyan bizonyos dolgokat, amikkel felkelti figyelmét, annak ellenére, hogy nem eltervezetten próbálja magára irányítani a figyelmet?

Ha igen, mit tesz gyermeke, amivel felkelti figyelmét?

 Testmozgások	 Korai hangok	 Arckifejezések
☐ Személy megközelítése	☐ gügyög, visít, hangoskodik	☐ mosolyog
☐ Fejmozgások (előre dől fejével, bólogat)	 Tekintet	
☐ Karmozgások (üt)	☐ ránéz valakire	
☐ Lábmozgások (rúg)		
☐ Kívánt tárgy tartása		

Gyermekének van néhány olyan viselkedése, amit egyértelműen azzal a szándékkal használ, hogy kommunikáljon önnel? Ha igen, lapozzon a C részhez (12. oldal), és nézze meg, tud-e igennel válaszolni bármelyik ott szereplő kérdésre. Ha nem, lapozzon a 30. oldalra.

C rész

Ezen a szinten gyermeke tudja, ha bizonyos dolgokat tesz, akkor ön bizonyos módokon fog reagálni erre, és ezeket a viselkedéseket szándékos kommunikációra használja. Többféle módja van annak, hogy egy gyermek szándékosan kommunikáljon. Szimbólumokon (beszéd, jelnyelv, képi szimbólumok, háromdimenziós szimbólumok), specifikus gesztusokon vagy testmozgásokon, valamint olyan korai hangokon keresztül, amik még nem beszédszerűek. Gyermekek súlyos fizikai fogyatékosággal elektronikus eszközöket használhatnak a kommunikációra. Bármilyen is legyen a gyermek viselkedése, amit kommunikációra használ, az a lényeg, hogy ezt SZÁNDÉKOSAN tegye, egyértelműen próbálva valamilyen konkrét dolgot kommunikálni önnek. Ne feledje, hogy vannak gyermekek, akik a szimbólumokhoz kommunikációs eszközök segítségével férnek hozzá.

Instrukciók a C részhez

Kommunikációs eszközök használata

Gyermekek súlyos fizikai fogyatékossgal mechanikus kommunikációs eszközöket használhatnak, amik valamilyen szimbólumrendszert foglalnak magukban. Például használhatnak olyan elektronikus eszközt, amin különböző képi szimbólumokat vagy esetleg nyomtatott szavakat lehet megnyomni. Ha megnyomják, felvett hang közvetítheti a kép vagy szó által meghatározott közlést. Ilyen esetekben a gyermeket meg lehet jutalmazni, ha használja a kommunikációs eszköz szimbólumrendszerét (bármilyen típusú szimbólum lehet a képek és nyomtatott szavak mellett, amivel azonosítani lehet a kifejezhető közléseket). Szimbólumok, amik elérhetőek lehetnek kommunikációs eszközök segítségével:

Konkrét szimbólumok

Képek/rajzok
Tárgyi szimbólumok,
amik konkrét közlést közvetítenek

Absztrakt szimbólumok

Írott szavak
Braille-írással lejegyzett szavak
Absztrakt háromdimenziós szimbólumok
Absztrakt kétdimenziós szimbólumok

Nyelv

A kombinációi bármely fentebbi szimbólumtípusnak

Értékelés

Minden kérdés egy bizonyos közlésre vonatkozik, amit gyermeke többféle módon fejezhet ki. Olvasson el minden kérdést, és döntse el, gyermeke képes-e kifejezni az ott leírt közlést. Utána ellenőrizze, hogy a kérdés alatti listából milyen viselkedéseket használ gyermeke, hogy kifejezze a közlést. Azt is el kell döntenie, gyermeke elsajátította-e a használatát a kiválasztott viselkedésnek, vagy az még csak kialakulóban van. A viselkedés melletti négyzetbe perjelet [/] tegyen, ha úgy gondolja, az kialakulóban van. A viselkedés melletti négyzetbe keresztet [X] tegyen, ha úgy gondolja, az elsajátított. Használja a következő meghatározást, hogy eldöntse, egy viselkedés elsajátított vagy kialakulóban van:

[/] Kialakuló

- következtelenül csinálja
- csak akkor csinálja, hogy buzdítják vagy ösztönzik rá
- csak egy-két helyzetben vagy egy személlyel csinálja

[X] Elsajátított

- a legtöbb alkalommal csinálja, amikor lehetőség van rá, egyedül
- sokféle helyzetben csinálja, különböző emberekkel

C.1. Visszautasít vagy elutasít

Gyermeke kifejezi **szándékosan**, hogy nem akar egy bizonyos dolgot vagy cselekvést?

Ha igen, mit tesz gyermeke, hogy visszautasítson vagy elutasítson valamit?

III. SZINT		
 Testmozgások <ul style="list-style-type: none"> ☐ az egész test mozgatása (forog, elfordul) ☐ fej el- vagy oldalra fordítása ☐ kar- vagy kézmozgások ☐ lábmozgások (rúg, dobant) 	 Korai hangok <ul style="list-style-type: none"> ☐ sikolt, nyafog 	 Arckifejezések <ul style="list-style-type: none"> ☐ ráncolja a homlokát, grimaszol
 Egyszerű gesztusok <ul style="list-style-type: none"> ☐ tárgy vagy személy eltolása 	IV. SZINT	
	 Konvencionális gesztusok és hangadások <ul style="list-style-type: none"> ☐ nem kívánt dolog odaadása önmuk ☐ fejrázás ☐ konkrét hangadás (a-a) 	<th>V. SZINT</th>
		 Konkrét szimbólumok <ul style="list-style-type: none"> ☐ nem kívánt dolog fotójának vagy rajzának elutasítása ☐ a nem kívánt dolgot megjelenítő tárgyi szimbólum elutasítása
VI. SZINT		VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („nem”, „kész”) ☐ manuális jel („nem”, „állj”) ☐ írott szó („nem”, „kész”) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Braille-írással lejegyzett szó („nem”, „állj”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („nem”, „állj”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („nem”, „állj”) 	 „Többet akarok” Nyelv <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („nem kell”, „nem megy ki”) <p>Szimbólumok típusa</p> <hr/>

C.2. Tevékenység folytatását kéri

Gyermeke kifejezi **szándékosan**, hogy szeretne folytatni egy tevékenységet, amit éppen befejeztek (pl.: kukucskálás vagy zenélő játék elindítása)?

Ha igen, hogyan kéri gyermeke a tevékenység folytatását?

III. SZINT				
 Testmozgások <ul style="list-style-type: none"> ☐ az egész test mozgatása (előrelendül) ☐ kar- vagy kézmozgások (üt) ☐ lábmozgások (rüg) 	 Korai hangok <ul style="list-style-type: none"> ☐ gügyög, visít, nevet 	 Arckifejezések <ul style="list-style-type: none"> ☐ mosolyog Tekintet <ul style="list-style-type: none"> ☐ önre néz 		
 Egyszerű gesztusok <ul style="list-style-type: none"> ☐ megfogja az ön kezét ☐ megérinti önt ☐ megfogja vagy megpaskolja önt 	<th colspan="2">IV. SZINT</th>	IV. SZINT		
	 Konvencionális gesztusok és hangadások <ul style="list-style-type: none"> ☐ int, hogy jöjjön oda ☐ ki- vagy felnyújtja kezét ön felé (hogy vegye fel) ☐ bólint 	<th colspan="2">V. SZINT</th>	V. SZINT	
		 Konkrét szimbólumok <ul style="list-style-type: none"> ☐ kívánt tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ a kívánt tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet 		
<th colspan="2">VI. SZINT</th>	VI. SZINT			
 Absztrakt szimbólumok <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („még”, „enni”) ☐ manuális jel („még”, „hinta”) ☐ írott szó („még”, „enni”) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Braille-írással lejegyzett szó („még”, „enni”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („még”, „enni”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („még”, „hinta”) 	<th colspan="2">VII. SZINT</th>	VII. SZINT	
		 „Többet akarok” Nyelv <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („még hinta”, „csináld újra”) 		
		Szimbólumok típusa _____		

C.3. Új tevékenységet kér

Gyermeke jelzi **szándékosan**, hogy szeretne új tevékenységet végrehajtani (olyat, amiben **nem** most vettek részt)?

Ha igen, hogyan kéri (vagy parancsolja) gyermeke az új tevékenységet?

III. SZINT		
 Testmozgások	 Arckifejezések	 Tekintet
☐ az egész test mozgatása (ugrál, ahogy a kívánt tevékenységben kell)	☐ mosolyog	☐ önre néz
☐ kar- vagy kézmozgások (ahogy a kívánt tevékenységben kell)	IV. SZINT	
☐ lábmozgások (ahogy a kívánt tevékenységben kell)	 Konvencionális gesztusok és hangadások	V. SZINT
 Egyszerű gesztusok	☐ int, hogy jöjjön oda ☐ ki- vagy felnyújtja kezét ön felé (hogy vegye fel)	 Konkrét szimbólumok
☐ megfogja az ön kezét	☐ kívánt tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ a kívánt tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet ☐ a kívánt tevékenység hangjának utánzása	
VI. SZINT		VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok	☐ kiejtett szó („enni”) ☐ manuális jel („ringat”) ☐ írott szó („hinta”)	 „Többet akarok” Nyelv
☐ Braille-írással lejegyzett szó („hinta”)	☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („hinta”)	☐ két vagy több szimbólum kombinációja („hintázni szeretnék”, „Tomi úszni akar”)
☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („csiklandozás”)	Szimbólumok típusa _____	

C.4. Valamiből többet kér

Gyermeke kifejezi **szándékosan**, hogy többet akar valamiből (pl.: egy játékból vagy ételből), miután már kapott valamennyit belőle?

Ha igen, hogyan kér gyermeke többet valamiből?

III. SZINT		
 <p>Testmozgások</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ az egész test mozgatása (a tárgy felé lendül) ☐ fej a kívánt tárgy irányába fordítása ☐ kar- vagy kézmozgások ☐ lábmozgások 	 <p>Korai hangok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ hangoskodik, visít 	 <p>Tekintet</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ a kívánt tárgyra néz
 <p>Arckifejezések</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ mosolyog 		
	IV. SZINT	V. SZINT
 <p>Egyszerű gesztusok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ odahúzza önt, vagy kezét odairányítja a kívánt tárgyhoz ☐ megérinti a kívánt tárgyat (anélkül, hogy tartaná) ☐ megfogja vagy megpaskolja a tárgyat 	 <p>Konvencionális gesztusok és hangadások</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ önre és a kívánt tárgyra néz felváltva ☐ rámutat a kívánt tárgyra 	 <p>Konkrét szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kívánt tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ a kívánt tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet ☐ a kívánt tevékenység hangjának utánzása
VI. SZINT	VII. SZINT	
 <p>Absztrakt szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („még”, „inni”) ☐ manuális jel („még”, „baba”) ☐ írott szó („még”, „inni”) ☐ Braille-írással lejegyzett szó („még”, „labda”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („még”, „inni”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („még”, „labda”) 	 <p>Nyelv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („még inni”, „adj még inni”) <p>Szimbólumok típusa</p> <hr/>	

C.5. Választ

Gyermeke választ **szándékosan** két vagy több elem közül, amit felajánlott neki ugyanabban az időben? (Legyen biztos benne, hogy gyermekének tudomása van mindegyik lehetőségről, és nem csak jelzi az első elemet, amit észrevett!)
Ha igen, hogyan választ gyermeke?

III. SZINT	
 <p>Testmozgások</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ az egész test mozgatása (a tárgy felé lendül) ☐ fej a kívánt tárgy irányába fordítása 	 <p>Tekintet</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ a kívánt tárgyra néz
 <p>Egyszerű gesztusok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ odairányítja az ön kezét kívánt tárgyhöz ☐ megérinti a kívánt tárgyat (anélkül, hogy tartaná) 	
IV. SZINT	V. SZINT
 <p>Konvencionális gesztusok és hangadások</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ önre és a kívánt tárgyra néz felváltva ☐ rámutat a kívánt tárgyra 	 <p>Konkrét szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kívánt tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ a kívánt tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet ☐ a kívánt tevékenység hangjának utánzása
VI. SZINT	VII. SZINT
 <p>Absztrakt szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („az” vagy a tárgy neve) ☐ manuális jel („az” vagy a tárgy neve) ☐ írott szó a tárgy neve) 	 <p>Nyelv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („azt szeretném”, „azt add ide”) <p>Szimbólumok típusa</p> <hr/>

C.6. Új dolgot kér

Gyermeke kifejezi **szándékosan**, hogy valami **új** dolgot akar (pl.: egy játékot vagy ételt), amit lát, hall vagy tapint, de nem lett felajánlva neki?

Ha igen, hogyan kéri gyermeke az új dolgot?

III. SZINT		IV. SZINT
 <p>Testmozgások</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ az egész test mozgatása (a tárgy felé lendül) ☐ fej a kívánt tárgy irányába fordítása 	 <p>Tekintet</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ a kívánt tárgyra néz 	 <p>Konvencionális gesztusok és hangadások</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ önre és a kívánt tárgyra néz felváltva ☐ rámutat a kívánt tárgyra
 <p>Egyszerű gesztusok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ odahúzza önt, vagy kezét odairányítja a kívánt tárgyhoz ☐ megérinti a kívánt tárgyat (anélkül, hogy tartaná) 	<p style="text-align: center;">V. SZINT</p> <p>Konkrét szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kívánt tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ a kívánt tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet ☐ a kívánt tevékenység hangjának utánzása 	
<p style="text-align: center;">VI. SZINT</p> <p>Absztrakt szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („baba”) ☐ manuális jel („autó”) ☐ írott szó („labda”) ☐ Braille-írással lejegyzett szó („baba”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („gyümölcsle”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („keksz”) 		<p style="text-align: center;">VII. SZINT</p> <p>Nyelv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („inni kérek”, „add a babát”) <p>Szimbólumok típusa _____</p>

C.7. Hiányzó dolgot kér

Gyermeke kér **szándékosan** olyan dolgokat (játékok, étel, emberek), amik **nincsenek jelen** a közvetlen környezetében (dolgok, amiket nem lát, hall vagy érint, amik másik szobában vannak stb.)

Ha igen, hogyan kéri gyermeke a hiányzó dolgot?

V. SZINT	VI. SZINT	VII. SZINT
 <p>Konkrét szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kívánt tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ a kívánt tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet ☐ a kívánt tevékenység hangjának utánzása 	 <p>Absztrakt szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („baba”) ☐ manuális jel („autó”) ☐ írott szó („labda”) ☐ Braille-írással lejegyzett szó („könyv”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („gyümölcsle”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („keksz”) 	 <p>Nyelv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („inni kérek”, „add a babát”) <p>Szimbólumok típusa</p> <hr/>

C.8. Figyelmet kér

Gyermeke próbálja **szándékosan** magára irányítani figyelmét?
Ha igen, hogyan kér gyermeke figyelmet?

III. SZINT		
 Korai hangok	 Arckifejezések	 Egyszerű gesztusok
☐ gügyög, visít	☐ mosolyog	☐ kar- vagy kézmozgások (üt)
	 Tekintet	☐ megérinti önt
	☐ önre néz	☐ gépi „hívóeszközt” vagy kapcsolót aktivál
IV. SZINT		
	 Konvencionális gesztusok és hangadások	
	☐ int, hogy jöjjön oda	
	☐ önre mutat	
VI. SZINT		VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok		 Nyelv
☐ kiejtett szó („nézd”, „mama”)	☐ Braille-írással lejegyzett szó („nézd”, „Tomi”)	☐ két vagy több szimbólum kombinációja („Papa, nézz rám”, „nézd, Mami”)
☐ manuális jel („nézd”, „papa”)	☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („nézd”, „mama”)	
☐ írott szó („nézd”, „mama”)	☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („nézd”, „mama”)	Szimbólumok típusa _____

C.9. Vonзалmat mutat

Gyermeke kimutatja **szándékosan** vonzalmát ön vagy más iránt?
Ha igen, mit tesz gyermeke vonzalma kifejezésére?

III. SZINT

 Korai hangok ☐ gügyög, visít	 Arckifejezések ☐ mosolyog	 Egyszerű gesztusok ☐ kar- vagy kézmozgások (üt) ☐ megérinti önt
 Tekintet ☐ önre néz		

IV. SZINT	V. SZINT
 Konvencionális gesztusok és hangadások ☐ öleli, puszilgatja vagy paskolja önt	 Konkrét szimbólumok ☐ olyan fogalmakat megjelenítő fotót vagy rajzot mutat, mint „szeret”

VI. SZINT	VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok ☐ kiejtett szó („szeret”) ☐ manuális jel („ölel”) ☐ írott szó („szeret”) ☐ Braille-írással lejegyzett szó („szeret”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („ölel”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („szeret”)	 „Többet akarok” Nyelv ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („szeretlek, Mami”, „én szeretem Tomit”) Szimbólumok típusa _____

C.10. Üdvözöl

Gyermeke **szándékosan** köszön, ha valaki megérkezik vagy elmegy?
Ha igen, hogyan üdvözli gyermeke önt vagy másokat?

IV. SZINT	
 Konvencionális gesztusok és hangadások	
☐ integet („szia” vagy „viszlát”)	
V. SZINT	
 Konkrét szimbólumok	
☐ üdvözlést megjelenítő fotót vagy rajzot mutat („helló” vagy „viszontlátásra”)	
VI. SZINT	VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok	 Nyelv
☐ kiejtett szó („szia”, „helló”)	☐ két vagy több szimbólum kombinációja („szia, Mami”, „jó reggelt, Papa”)
☐ manuális jel („szia”, „helló”)	
☐ írott szó („szia”, „helló”)	Szimbólumok típusa
☐ Braille-írással lejegyzett szó („szia”, „helló”)	_____
☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („szia”, „helló”)	
☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („szia”, „helló”)	

C.11. Kínál, megoszt

Gyermeke **szándékosan** kínál vagy megoszt önnel dolgokat úgy, hogy nem vár semmit cserébe?

Ha igen, hogyan kínál vagy oszt meg gyermeke valamit önnel?

IV. SZINT	
 Konvencionális gesztusok és hangadások	
☐ ad vagy mutat valamit	
VI. SZINT	VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok	 Nyelv
☐ kiejtett szó („tiéd”)	☐ két vagy több szimbólum kombinációja („tiéd a süti”, „neked adom”)
☐ manuális jel („tiéd”)	
☐ írott szó („tiéd”)	
☐ Braille-írással lejegyzett szó („tiéd”)	
☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („tiéd”)	
☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („tiéd”)	
	Szimbólumok típusa _____

C.12. Irányítja más figyelmét

Gyermeke **szándékosan** irányítja az ön figyelmét valamire, ami érdeklő (mintha mondaná: „Nézd csak!”)?

Ha igen, hogyan irányítja gyermeke valamire az ön figyelmét?

IV. SZINT	
 Konvencionális gesztusok és hangadások	
☐ rámutat valamire	
☐ önre és a kívánt tárgyra, személyre vagy helyre néz felváltva	
VI. SZINT	VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok	 Nyelv
☐ kiejtett szó („nézd”, „itt”)	☐ két vagy több szimbólum kombinációja („ott van”, „nézd ezt, Mami”)
☐ manuális jel („nézd”, „itt”)	☐ Braille-írással lejegyzett szó („nézd”, „itt”)
☐ írott szó („nézd”, „itt”)	☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („nézd”, „itt”)
	☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („nézd”, „itt”)
	Szimbólumok típusa _____

C.13. Udvarias szociális formákat használ

Gyermeke **szándékosan** használja néha a szociális interakciók udvarias formáit (pl.: engedélykérés valamire, „kérem”, „köszönöm” vagy „elnézést” használatával)?

Ha igen, milyen udvarias szociális formákat használ gyermeke?

IV. SZINT	
 Konvencionális gesztusok és hangadások	
<ul style="list-style-type: none">☐ rámutat valamire, mintha azt kérdezné „megkaphatom?”☐ specifikus hangadás (kérdő hangon „szabad?”)	
VI. SZINT	VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok	 Nyelv
<ul style="list-style-type: none">☐ kiejtett szó („kérem”)☐ manuális jel („köszönöm”)☐ írott szó („kérem”)	<ul style="list-style-type: none">☐ két vagy több szimbólum kombinációja („igen, kérek”, „Mami, kaphatok belőle?”)
<ul style="list-style-type: none">☐ Braille-írással lejegyzett szó („sajnálom”)☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („kérem”)☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („köszönöm”)	<p>Szimbólumok típusa</p> <hr/>

C.14. Válaszol eldöntendő kérdésre

Gyermeke **szándékosan** jelzi egy kérdésre való válaszként, hogy „igen”, „nem” vagy „nem tudom”?

Ha igen, hogyan válaszol gyermeke eldöntendő kérdésekre?

IV. SZINT	
 Konvencionális gesztusok és hangadások	
☐ bólint: „igen”	
☐ rázza a fejét: „nem”	
☐ megvonja a vállát	
☐ specifikus hangadások, amik az igent vagy a nemet jelölik („aha”, „a-aa”)	
V. SZINT	
 Konkrét szimbólumok	
☐ igent vagy nemet megjelenítő fotót vagy rajzot mutat	
VI. SZINT	VII. SZINT
 Absztrakt szimbólumok	 Nyelv
☐ kiejtett szó („igen”, „nem”)	☐ két vagy több szimbólum kombinációja („nem tudom”, „én nem akarok”)
☐ manuális jel („igen”, „nem”)	
☐ írott szó („igen”, „nem”)	Szimbólumok típusa _____
☐ Braille-írással lejegyzett szó („igen”, „nem”)	
☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („igen”, „nem”)	
☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („igen”, „nem”)	

C.15. Kérdez

Gyermeke kérdez öntől (nem feltétlenül szavakkal) úgy, hogy egyértelműen választ vár?

Ha igen, hogyan kérdez gyermeke?

IV. SZINT

Konvencionális gesztusok és hangadások

- felemeli a kezét és megvonja a vállát, mintha kérdezne
- önre és egy tárgyra vagy helyre néz felváltva
- specifikus hangadás, mintha kérdezne

VI. SZINT

Absztrakt szimbólumok

- kiejtett szó („ki?”, „mi?”, „hol?”, „mikor?”, „miért?”)
- Braille-írással lejegyzett szó („ki?”, „mi?”, „hol?”, „mikor?”, „miért?”)
- manuális jel („ki?”, „mi?”, „hol?”, „mikor?”, „miért?”)
- absztrakt háromdimenziós szimbólum („ki?”, „mi?”, „hol?”, „mikor?”, „miért?”)
- írott szó („ki?”, „mi?”, „hol?”, „mikor?”, „miért?”)
- absztrakt kétdimenziós szimbólum („ki?”, „mi?”, „hol?”, „mikor?”, „miért?”)

VII. SZINT

- két vagy több szimbólum kombinációja („ki az?”, „hol van most?”)

Szimbólumok típusa _____

C.16. Megnevez dolgot, embereket

Gyermeke megnevez vagy megcímkéz dolgokat, embereket vagy cselekvéseket spontán vagy az ön kérdésére válaszul (pl.: „Mi ez?”)

Ha igen, hogyan címkéz meg valamit gyermeke?

V. SZINT	VI. SZINT	VII. SZINT
 <p>Konkrét szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ dolog/személy/hely/tevékenység fotójának vagy rajzának mutatása ☐ dolgot/személyt/helyet/tevékenységet megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet vagy tárgyat ☐ tárgy hangjának utánzása 	 <p>Absztrakt szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó (valaminek a neve) ☐ manuális jel (valaminek a neve) ☐ írott szó (valaminek a neve) ☐ Braille-írással lejegyzett szó (valaminek a neve) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum (valaminek a neve) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum (valaminek a neve) 	 <p>Nyelv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („az autó”, „az az autó”) <p>Szimbólumok típusa</p> <p>_____</p>

C.17. Megjegyzést tesz

Gyermeke nyújt spontán (anélkül, hogy kérdeznék) információt önnek dolgokról megjegyzések formájában („ez aranyos”, „meleg” stb.)?

Ha igen, hogyan tesz megjegyzést gyermeke?

V. SZINT	VI. SZINT	VII. SZINT
 <p>Konkrét szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ dolog/személy/hely/tevékenység/minőség fotójának vagy rajzának mutatása ☐ dolgot/személyt/helyet/tevékenységet/minőséget megjelenítő tárgyi szimbólum mutatása ☐ elmutogatja a tevékenységet, tárgyat, személyt vagy minőséget 	 <p>Absztrakt szimbólumok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ kiejtett szó („szép”) ☐ manuális jel („hideg”) ☐ írott szó („meleg”) ☐ Braille-írással lejegyzett szó („rossz”) ☐ absztrakt háromdimenziós szimbólum („kedves”) ☐ absztrakt kétdimenziós szimbólum („sárga”) 	 <p>Nyelv</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ két vagy több szimbólum kombinációja („kedves vagy”, „ez túl hideg”) <p>Szimbólumok típusa</p> <p>_____</p>

A profil

A profil (hátsó, a borító belsejében) egy oldalas, látható összefoglalóját adja gyermeke kommunikációs képességeinek. Ez egy pillantásra megmutatja, hogyan fejlődött gyermeke a kommunikáció területén, használva a kommunikáció hét szintjét és a négy fő okot a kommunikációra (lásd 2–4. oldal). Fontos, hogy megértse, hogy egy gyermek súlyos fizikai fogyatékossgal talán csak egy vagy két viselkedést használhat kommunikációra, például a tekintetét vagy egy egyszerű kapcsoló használatát. A profil eredményei nem tesznek különbséget aközött, aki csak egyféleképpen tud közölni valamit, és aközött, aki különféle módokon képes ugyanezt a közlést kommunikálni.

A profil eredményei megmutathatják a különbséget az elsajátított és a kialakulóban lévő képességek között. Ha BÄRMELY viselkedést elsajátítottnak ítélt meg egy bizonyos közlésnél (egy közlést egy tömb

jelenít meg a mátrixban), akkor a közlésnek elsajátítottként kell megjelennie a profilban, még akkor is, ha más viselkedéseket csak kialakulóban minősített ugyanannál a közlésnél. A lentebbi példában satírozással jelölt az elsajátított viselkedés, míg vonalkázással a kialakuló.

A profil besatírozott területei mutatják meg, gyermeke milyen közléseket használ és a kommunikatív viselkedések mely szintjén teszi ezt. A legtöbb személy egyszerre két vagy több szintjén áll a kommunikációnak.

Ha a B vagy C verziót választotta az 5. oldalon (Első lépések), akkor nem válaszolt az A és/vagy B rész kérdéseire, amik a kommunikáció legkorábbi szintjeire vonatkoznak (I. és II. szint). Ebben az esetben ezeknél a szinteknél semmi nem fog látszódni a profilon (ahogy a lentebbi példában is). Ennek a magyarázata, hogy a kommunikáció ezen szintjei már helyettesítődtek magasabb szintekkel gyermekénél, ezért nem fontosak.

Név: Tomi Időpontok: 2015. január 2 Kézőhöz: Anya

I. Preintencionális viselkedés Testmozgások Korai hangok Arc kifejezések II. Intencionális viselkedés Testmozgások Korai hangok Arc kifejezések Társas III. Nem konvencionális kommunikáció Testmozgások Korai hangok Arc kifejezések Társas Egyszerű gesztusok IV. Konvencionális kommunikáció Konvencionális gesztusok Specifikus hangadások Összefüggés V. Konkrét szimbólumok Tárgyi szimbólumok Képi szimbólumok Műanyag Hangutánzás VI. Absztrakt szimbólumok Képi szimbólumok Képi szimbólumok Műanyag jel Írott szimbólumok Szavakkal Írott szimbólumok Írott szimbólumok VII. Nyelv Képi szimbólum kombinációja	A1 Diszkomfortot fejez ki I	A2 Komfortot fejez ki I					A3 Más emberek iránt érdeklődést fejez ki I	A4 Felkelti a figyelmet II		Szimbólumtípus Határozza meg, milyen típusú szimbólum használt az V., VI. és VII. szinten (pl.: képi szimbólumok, tárgyi szimbólumok, manuális jelek, beszéd) <u>Tárgyi szimbólumok</u>						
	B1 Tiltakozik II	B2 Tevékenységet folytat II		B3 Valamiből többet megszerez II			C8 Figyelmet kér III	C9 Vonzalmat mutat III	Kulcs: = Kialakuló = Elsajátított							
	C1 Visszautasít vagy elutasít III	C2 Tevékenységet folytatást kéri III	C3 Új tevékenységet kéri III	C4 Valamiből többet kéri III	C5 Választ III	C6 Új dolgot kéri III	C8 Figyelmet kér IV	C9 Vonzalmat mutat IV	C10 Üdvözlő IV	C11 Kínál, megoszt IV	C12 Irányítja más figyelmét IV	C13 Üdvözlő szociális formák IV	C14 Válaszol előzetes kérdésre IV	C15 Kérdés IV	C16 Megszerez dolgokat, embereket IV	C17 Megjegyzést tesz IV
	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV	IV
	V	V	V	V	V	V	C7 Hiányzó dolgot kéri V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI
VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	VI	
VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	VII	

A Kommunikációs Mátrix profilja szülőknek
 Charity Rowland, Ph.D.
 ©2004

design LEARN
 Oregon Institute on Disability & Development
 1-888-905-4030
 www.designtolearn.com

A profil befejezésének három módja

Az információk átírása a füzetből a profilba kicsit bonyolult. Három lehetősége van: csinálja meg ön, kérjen meg valakit gyermeke tanárai közül, csinálja meg online.

1. Csinálja meg ön. Az információkat a füzetből a profilba az alábbi utasítások követésével írhatja át.

A füzetben már bejelölte azokat a konkrét módokat, ahogy a gyermeke kommunikál az A1–A3, B1–B4, és C1–C17 elemeknél. Mindegyik elemnél találhatóak különféle viselkedési kategóriák, például Korai hangok vagy Konkrét szimbólumok. A profil befejezéséhez be kell színeznie azokat a mezőket, amik megfelelnek azoknak az elemeknek és kategóriáknak, amelyek esetében legalább egy kommunikatív viselkedést bejelölt. Döntse el, milyen kódot használ, hogy megkülönböztesse az elsajátított és a kialakuló viselkedéseket: használhat különböző színeket, vagy a kialakulóhoz vonalakat, míg az elsajátítotthoz sátirozást.

Az A és B kérdéseknél egyszerűen sátirozza be azokat a mezőket a kérdéseknek megfelelő számokkal, amelyeknél legalább egy viselkedést bejelölt. Például az A1 elemnél három kategória van (Testmozgások, Korai hangok, Arckifejezések). Ha az A1-nél ezek a viselkedések közül egyet is bejelölt, ki kell tölteni az A1 mezőt (Diszkomfortot fejez ki) a profilon. Ha bármelyik viselkedés elsajátított (még akkor is, ha csak egy), akkor a mezőt az elsajátított kódjának megfelelően kell kitölteni. Ha egy vagy több kialakuló viselkedést jelölt be, akkor a kialakuló kódja alapján színezz. Más esetben hagyja üresen. Ha kihagyta az A és B kérdéseket, mert gyermeke már meghaladta ezeket a szinteket, akkor is üresen maradnak a mezők.

A C kérdéseknél több kategória és kommunikációs szint jelenik meg, amik jelölve vannak a füzetben. Például a C1 kérdésnél nyolc kategória van, ezek közül négy III. szintüként jelölt, egy-egy pedig IV., V., VI. és VII. szintüként. Ha bejelölt egy vagy több viselkedést a Testmozgások, Korai hangok, Arckifejezések vagy Egyszerű gesztusok közül, a C1 oszlop (Visszaütés vagy elutasítás) alatti mezők közül színezz be a III jelölésűt. Ha az Absztrakt szimbólumok közül is bejelölt egyet, akkor a C1 oszlopban található mezők közül színezz be a VI jelölésűt is. Ne felejtse el különbséget tenni az elsajátított és kialakuló viselkedések között, ahogy az fentebb olvasható.

2. Kérjen meg valakit, hogy csinálja meg. Ha gyermeke nyelv- és beszédterapeutája (házánkban általában fejlesztőpedagógusa vagy logopédusa –

ford. megj.) vagy tanára használja a Mátrix szakemberek számára készült verzióját (vagy akkor is, ha nem), megkérheti, hogy írja át a profilba az információkat.

3. Csinálja meg online. A szülők számára készült Mátrix online is elérhető a www.communicationmatrix.org oldalon (magyar nyelven jelenleg nem elérhető – ford. megj.). A weboldalon átírhatja az információkat a füzetből az online felületre. A beírt információk alapján a rendszer automatikusan létrehozza a kitöltött, nyomtatható profilt. A szolgáltatás ingyenes.

A Kommunikációs Mátrix eredményeinek használata a tanítás tervezéséhez

A Kommunikációs Mátrix eredményei segíthetnek szülőknek és pedagógusoknak olyan általános kommunikációs célokat találni, amik megfelelőek a gyermek aktuális képességei alapján. Kidolgozhatnak általános terápiás célokat (melyik kommunikációs **szintet** kéne elérni) és specifikus terápiás célokat (milyen konkrét **viselkedéseket** és **közléseket** kéne elérni) is.

Általánosságban érdemes hagyni, hogy egy gyermek az aktuális szintjén teljesítsen, miközben folyamatosan törekedni kell a következő logikus kommunikációs szint elérésére. Először azt kell eldönteni, hogy a gyermek jelenlegi szinten lévő kompetenciájának növelését helyezük előtérbe (amit akkor érdemes választani, ha a gyermeknek nagyon kevés kommunikációs viselkedése vagy közlése van az adott szinten), és/vagy néhány, a következő szinten lévő viselkedés elérését. Következő lépésként azt kell eldönteni, mely specifikus kommunikatív viselkedést szeretnénk elérni. Csak a már meglévőket célozzuk meg, vagy törekedjünk új viselkedésekre? Ennél a döntésnél figyelembe kell vennünk a gyermek motoros, finommotoros, hangadási és szenzoros képességei mellett bármilyen korlátot, ami nehezzé vagy lehetetlenné tesz a gyermek számára bizonyos viselkedéseket. Ezen kívül figyelembe kell venni a kognitív korlátokat is, amik megakadályozhatnak egy gyermeket abban, hogy bizonyos szimbólumtípusokat megértsen. Végül azt kell eldöntenünk, pontosan milyen közléseket szeretnénk elérni. A profil alapján meghatározhatjuk, hol vannak lyukak a gyermek kifejezőképességében, és megcélozhatjuk azokat az új közléseket, amikre a gyermeknek szüksége van, hogy kifejezhesse magát.

Név	Időpontok						Kitöltő													
I. Preintencionális viselkedés Testmozgások Korai hangok Arc kifejezések II. Intencionális viselkedés Testmozgások Korai hangok Arc kifejezések Tekintet III. Nem konvencionális kommunikáció Testmozgások Korai hangok Arc kifejezések Tekintet Egyszerű gesztusok IV. Konvencionális kommunikáció Konvencionális gesztusok Specifikus hangadások Oda-vissza néz V. Konkrét szimbólumok Tárgyi szimbólumok Képi szimbólumok Mutogatás Hangutánzás VI. Absztrakt szimbólumok Kiejtett szó Manuális jel Írott szó Braille-írással lejegyzett szó VII. Nyelv Két vagy több szimbólum kombinációja	A1 Diszkomfortot fejez ki I	A2 Komfortot fejez ki I						A3 Más emberek iránt érdeklődését fejezi ki I	Szimbólumtípus Határozza meg, milyen típusú szimbólum használt az V., VI. és VII. szinten (pl.: képi szimbólumok, tárgyi szimbólumok, manuális jelek, beszéd)											
	B1 Tiltakozik II	B2 Tevékenységet folytat II			B3 Valamiből többet megszerez II			B4 Felkelti a figyelmet II		Kulcs: ☐ = Kialakuló ☐ = Elsajátított										
	C1 Visszautasít vagy elutasít III	C2 Tevékenység folytatását kéri III	C3 Új tevékenységet kér III	C4 Valamiből többet kér III	C5 Választ III	C6 Új dolgot kér III	C7 Hiányzó dolgot kér III	C8 Figyelmet kér III	C9 Vonzalmat mutat III	C10 Üdvözlő III	C11 Kínál, megoszt III	C12 Irányítja más figyelmét III	C13 Udvarias szociális formák III	C14 Válaszol eldöntendő kérdésre III	C15 Kérdez III	C16 Megnevez dolgokat, embereket III	C17 Megjegyzést tesz III			
	IV Visszautasít vagy elutasít IV	IV Tevékenység folytatását kéri IV	IV Új tevékenységet kér IV	IV Valamiből többet kér IV	IV Választ IV	IV Új dolgot kér IV	IV Hiányzó dolgot kér IV	IV Figyelmet kér IV	IV Vonzalmat mutat IV	IV Üdvözlő IV	IV Kínál, megoszt IV	IV Irányítja más figyelmét IV	IV Udvarias szociális formák IV	IV Válaszol eldöntendő kérdésre IV	IV Kérdez IV	IV Megnevez dolgokat, embereket IV	IV Megjegyzést tesz IV			
	V Visszautasít vagy elutasít V	V Tevékenység folytatását kéri V	V Új tevékenységet kér V	V Valamiből többet kér V	V Választ V	V Új dolgot kér V	V Hiányzó dolgot kér V	V Figyelmet kér V	V Vonzalmat mutat V	V Üdvözlő V	V Kínál, megoszt V	V Irányítja más figyelmét V	V Udvarias szociális formák V	V Válaszol eldöntendő kérdésre V	V Kérdez V	V Megnevez dolgokat, embereket V	V Megjegyzést tesz V			
	VI Visszautasít vagy elutasít VI	VI Tevékenység folytatását kéri VI	VI Új tevékenységet kér VI	VI Valamiből többet kér VI	VI Választ VI	VI Új dolgot kér VI	VI Hiányzó dolgot kér VI	VI Figyelmet kér VI	VI Vonzalmat mutat VI	VI Üdvözlő VI	VI Kínál, megoszt VI	VI Irányítja más figyelmét VI	VI Udvarias szociális formák VI	VI Válaszol eldöntendő kérdésre VI	VI Kérdez VI	VI Megnevez dolgokat, embereket VI	VI Megjegyzést tesz VI			
	VII Visszautasít vagy elutasít VII	VII Tevékenység folytatását kéri VII	VII Új tevékenységet kér VII	VII Valamiből többet kér VII	VII Választ VII	VII Új dolgot kér VII	VII Hiányzó dolgot kér VII	VII Figyelmet kér VII	VII Vonzalmat mutat VII	VII Üdvözlő VII	VII Kínál, megoszt VII	VII Irányítja más figyelmét VII	VII Udvarias szociális formák VII	VII Válaszol eldöntendő kérdésre VII	VII Kérdez VII	VII Megnevez dolgokat, embereket VII	VII Megjegyzést tesz VII			
	VISSZAUTASÍTÁS	MEGSZERZÉS						SZOCIÁLIS				INFORMÁCIÓ								

A Kommunikációs Mátrix profilja szülőknek

Charity Rowland, Ph.D.

©2004

Oregon Institute on Disability & Development

1-888-909-4030

www.designtolearn.com

A Kommunikációs Mátrix ... kifejezetten szülőknek

egy kommunikációs képességeket felmérő eszköz azoknak, akik a kommunikációs fejlődés korai szakaszában vannak. Magában foglalja a kifejezés minden formáját, és segítséget nyújt azok számára, akik nincsenek birtokában a hagyományos kommunikációs eszközöknek. A szülői változat teljesen összeegyeztethető a szakemberivel, csak ez sokkal felhasználóbarátabb.

Oregon Institute on Disability & Development

Design to Learn Projects

1-888-909-4030

Látogassa meg

www.designtolearn.com

oldalunkat további gyakorlati információért és anyagokért!